

PROSVETNI DELAVEC

ZBOROVANJE V MISLINJSKI METROPOLI

ZASKRBLJENI SMO zaradi slovenskega šolstva na Koroškem

Dogodki zadnjih dni v Avstriji so nas zadržali, misel na našo Koroško nas je vzpodbudila. In tako smo se s tovariši iz slovenskega občinskega šolstva skupno zborovanje v mislinjski metropoli ter ga v soboto 16. t. m. tudi uresničili.

79 članov Društva učiteljev in profesorjev občine Zalec je prislo tega dne dopoldne v Slovenj Gradec. Sprehod po mestu nas je osvežil; ob 11. uri pa smo v dvoranah mestnega kina začeli zborovanje, ki ga je začel predsednik tamošnjega društva tova-

riš Franjo Trnovšek. Pozdravil je navzoče predstavnike slovenskega občinskega šolstva ter nekaterih organizacij, zaželel uspeha konferenci, sklicani v počastitev 40. obletnice KPJ, ter prepustil besedo ravnatelju I. osemletne šole v Slovenjem Gradcu, tovarišu Hribniku. Ta je očrtal zgodovino KP s posebnim pogledom na delo tovariša Tita ter se dotaknil narodnostnih vprašanj, posebno naše Koroške. Tovariš Kardelj je zapisal: »Problem majhnega naroda ni le problem prizadetega naroda, temveč sve-

točni problem.« Fažizem se na novo razvija, nevarnost raste. Prosvetni delavci smo zaskrbljeni zaradi slovenskega šolstva na Koroškem. Ta problem naj bi bil detajlni program našega dela in naj bi mislili nanj ob vsakem koraku.

Predsednik občine Slovenj Gradec je naglasil, naj bi bil ta sestanek uvod k širšemu sodelovanju med obema društvoma.

Tovariš Medved nas je kot goste pozdravil v imenu Sveta za šolstvo in občinskega sindikalnega sveta. Tudi on ni mogel mimo krivičnega avstrijskega zakona o šolstvu na Koroškem. Predlagal je, naj bi poslali na pristojno mesto resolucijo. Prebrano besedilo resolucije in osnutku je bilo od zborovalcev s plaskanjem sprejeto.

Predsednik Društva učiteljev in profesorjev občine Zalec se je zahvalil za tople sprejem. Medsebojno spoznavanje prosvetnih delavcev dveh občin bo gotovo rodilo dobre sadove. Diskriminacija na Koroškem je dala povod, da smo se združili k skupnemu zborovanju, želimo pa, da nam gostitelji obisk vrnemo v Zalcu.

Po razpravljanju o organizacijskih zadevah in po določitvi dnevnega programa smo gledali dokumentarni film »Tri doline« (Dravska, Mežiška in Mislinjska), ki prikazuje poleg lepote in razvoja teh treh dolin tudi največjega sina te zemlje Prežihovega Voranca v njegovih zadnjih dneh.

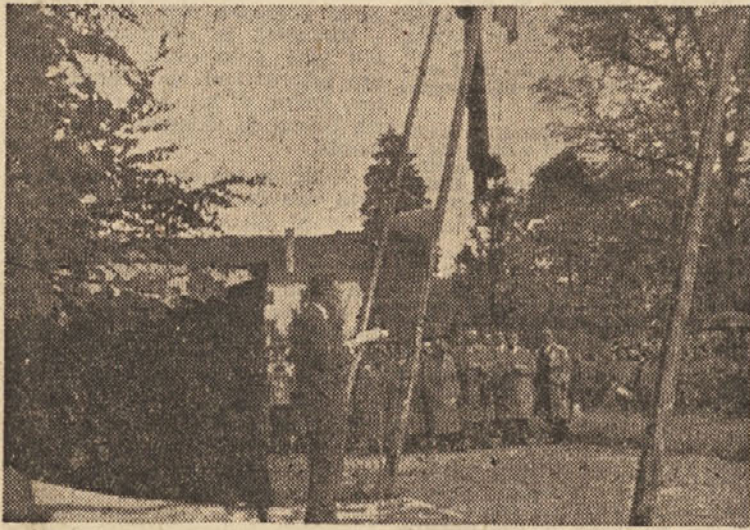
Nato smo obiskali tovarno meril in tovarno gumirane žime.

V zgodnjih popoldanskih urah smo si pod prijaznim in strokovnim vodstvom domačih predstavnikov kulturnega življenja v Slovenjem Gradcu ogledali muzej NOB, umetnostno galerijo s slikami domačih umetnikov ter privatni muzej župnika in umetnostnega zgodovinarja Jakoba Sokliča, ki nas je peljal tudi v gotško cerkvico gledat znamenite freske. Slovenj Gradec se ponaša z bogastvom umetniških dragocenosti, ki pričajo o bogatem kulturnem življenju tega 700 let starega slovenskega mesta.

Srečni smo bili, da smo ta dan lahko obiskali tudi Prežihovino, našli tam gostoljubno vdovo velikega pisatelja, se poklonili v Kotljah na njegovem grobu ter si ob vrnitvi ogledali še moderni hotel na Ravnah. Kljub slabemu vremenu so nas navdušili naši prelepi kraji blizu severne meje, naša skrb pa je znova poletela tja preko — na Koroško.

Po večerji se je razvil nadvse prijeten družabni večer, ki nas je še bolj zbližal. Kar do jutra smo jo potegnili in zaključili ob 5. uri svoj izlet na Starem gradu, ko so se jutranje megle jele umikati bledim sončnim žarkom. Vreme pač ni držalo z nami. Na kolodvoru smo se pristrčno poslovili, v vlak pa začeli z načrti, kako bi povrnili dragim stanovskim tovarišem iz Slovenjegrada njihovo gostoljubnost.

M. R.

Prof. Janko Liška govori pred odkritjem spomenika padlim prosvetnim delavcem v Pomurju

DAN PROSVETNIH DELAVCEV POMURJA

»Ljudstvo vas potrebuje, čeprav se morda tega še ne zaveda povsod«

Sestnajstega maja so praznovali prosvetni delavci v Pomurju prvič svoj dan. Zbrali so se polnoštevilno iz vseh krajev tega predela. Njihov dan je bil hkrati v znamenju 40-letnega jubileja herojske Komunistične partije Jugoslavije. Lepše se niso mogli odločiti temu jubileju, kot da so odkrili spomenik 47 prosvetnim delavcem, ki so nekoč službovali v teh krajih in so v letih narodne revolucije žrtvovali svoja življenja za idejo KP.

V veliki kino dvorani v Murski Soboti je navzoče najprej pozdravil predsednik okrajnega odbora Zdrženja tov. Janko Belec, med gosti pa posebej člana Izvršnega sveta LRS in predsednika Sveta za šolstvo LRS tov. Vladka Majhna, pobudnik anti-fašističnega gibanja med ženami Prekmurja tovarišico Poldko Kosovo, predsednika OLO Murska Sobotna Rudija Čačinoviča, sekretarja OK ZKS Jana Osa, zveznega ljudskega poslanca Ivana Krefta, predsednika Sveta za kulturo OLO Maribor tov. Janka Liška, predstavnika Zdrženja učiteljev in profesorjev okraja Čakovec tovariša Iliča, zastopnika garnizona in svojeje žrtev.

V svojem govoru je tov. Čačinovič poudaril pomen prizadevanja prosvetnih delavcev zlasti še v bolj zaostalih krajih. Napori prosvetnih delavcev, je rekel, ne morejo biti drugačni, kot so napori naših ljudi na ostalih področjih družbene dejavnosti za kulturni in vesplošni napredek naših ljudi. Njihovo delo se mora v teh krajih vključiti v prizadevanje vseh za uresničitev načrtov za splošni napredek Pomurja v prihodnjih letih. Z razvojem industrije, kmetijstva in drugih panog bo šlo več sredstev tudi za potrebe šolstva. OLO Murska Sobotna — je dejal predsednik tov. Čačinovič — je poln zaupanja v delo prosvetnih delavcev za vzgojo mladine. »Ljudstvo vas potrebuje, čeprav se morda tega še ne zaveda povsod.« S skupnimi silami moramo doseči, da Prekmurje ne bo več Sibirija Slovenije.

Tov. Vladko Majhen je tople pozdravljen spregovoril o nekaterih zaključkih iz zgodovine KPJ, s katerimi se moramo prosvetni delavci okoristiti pri svojem delu z mladino. Predvsem je potrebno črpati spoznanje iz neizprosne, trdovratne borbe KPJ za socialno revolucijo in ta borbeni značaj posredovati mladini. Zmagovati se da le v trdem, razrednem boju za ideologijo delavskega razreda. Težave nam ne smejo megiliti pogleda. Velike dejavnosti, velik napredek je, mogoče le, če so vodilne sile naslonjene na množicah. Tudi kulturno-prosvetna dejavnost bo rastle le toliko, kolikor se bomo znali vsidrati v množicah.

Tov. Majhen je dalje govoril o nekaterih najaktualnejših vprašanjih našega šolstva in izobraževalne akcije sploh. Živimo v globokem procesu socialne reforme, v živo se postavlja potreba po skrajni prekvalifikaciji naših ljudi, kmečkega prebivalstva, ki prehaja v industrijsko proizvodnjo. V posredovanju izobrazbe se je treba otresti starega gledanja na učne programe, ki je preveč togo. Znanje se mora aplicirati na konkretno življenje. Zavedati se moramo, da v bistvu dajemo znanje zato, da bo človek sposoben spreminjati družbo in dosegati nadaljnji napredek.

Sola kot celota — je dejal tov. Majhen — se mora utrditi na svojem terenu, zato potrebuje stalen kader. Apeliral je na prosvetne delavce tega področja, naj ne bodo preveč nezainteresirani za nadaljnji napredek šolstva v teh krajih. Z zborovanja so poslali brzo-

»VPLIV PARTIJE NA ŠOLSTVO V RAZDOBJU 1919—1941«

V Slovenskem šolskem muzeju bo v sredo 27. maja ob 18. uri odprta razstava s temo »Vpliv Partije na šolstvo v razdobju 1919—1941«.

Tovariši učitelji in profesorji!

4. junija se bomo v Sloveniji spomnili tistih, ki darujejo svojo kri za socializem. O dnevu krvodajalcev bi morala vedeti vsa šolska mladina, posebno še podmladkarji Rdečega križa; RK Slovenije namreč vodi to veliko človekoljubno akcijo.

Šolska mladina je premislila, da bi lahko darovala svojo kri, pač pa bo imela v tem tednu drugo nalogo. Učenci višjih razredov naj bi v okviru šolskega programa narisali letake, ki bi spominjali ljudi na pomemben in potreben krvodajalstva v današnji zdravstveni službi. Ti letaki bi lahko bili ob primerni učiteljevi razlagi tople izraz hvalečnosti tistim, ki so vedno pripravljeno darovati svojo kri.

Zato prosim Komisija za podmladek pri GO RK Slovenije učitelje risanja, da pomagajo podmladkarjem izvesti to akcijo; hkrati naj poskrbe, da bodo letaki nalepljeni na vidnih mestih v okolici. Glede stroškov za nabavo papirja in barv se obrnite na krajevni ali občinski odbor RK.

Komisija za podmladek pri GO RKS

Besede tovariša Tita o mladini

Našo mladino je treba na sedanjih stopnjah našega družbenega razvoja, v mirnem obdobju, v obdobju izgradnje socializma, vzgajati že od začetka, od najzgodnejšega detinstva po zgledih junštva, zavesti in poštrevnosti. Toda zdaj ne moremo zahtevati od mladine, naj se žrtvuje kakor med vojno. Treba pa je prepričati, da bi ljudje mislili, da je zdaj že vse opravljeno. Naša mlada generacija naj ne misli, da je boj končan in da zdaj ni potrebno, da tudi mladina prispeva velike napore. Vse to, kar zdaj ustvarjamo: avtomobilske ceste in pota, železniške proge, tovarne in drugo, je prav tako velik boj, v katerem mladina spet lahko mnogo stori. Ni torej treba iskati kakšnih posebnih oblik za vzgojo naše mladine. Oblika graditeljev je najboljša oblika. Ceniti je treba delo. In mladi ljudje naj vzljubijo fizično delo, delo naj jim bo v zadovoljstvo in čast, lenoba pa nekaj, kar je pod človeškim dostojanstvom. Dostojanstvo človeka mora sloneti na tistem, kar prispeva skupnosti s svojim fizičnim ali umskim delom.

Naša mladina ima zdaj mnogo možnosti, da se razvija in da bo res dostojen naslednik prejšnje generacije. Zato se mora predvsem učiti. Sola ji ne sme biti breme, ne glede na vse pomankljivosti, ki so še v njej. Naša mladina naj razume to nalogo kot neogibno potrebo, da si pridobi čimveč znanja, da bi lahko v takšnem družbenem sistemu, kakršni je naš, in na tej stopnji znanstvenega razvoja čimveč koristila svoji skupnosti.

Med Ameriko, SZ in raznimi drugimi deželami se je že začelo tekmovalje v tem, kdo bo znanost bolje razvil. Mi smo majhna dežela, toda na tem poprišču nam nihče ne more postaviti meje in ne prepričati, da si pridobimo znanje, kajti ne velikost ne zemljepisni položaj neke države ne določata, da bi se lahko razvila znanost v njej samo do te in te stopnje, ali da bi se morala razvijati počasneje kakor v drugi manjši ali tudi veliki deželi.

Zato hočemo, da se naš mladi rod in novi rodovi, ki prihajajo, seznanijo tudi s fizičnim delom, da bi izgnila tista razlika med umskim in fizičnim delom. To bomo dosegli samo tako, da bodo delavci, ki delajo fizično, nekega dne dosegli višjo raven. Mi smo tudi že omogočili, da lahko delavec danes ali jutri postane inženir ali podobno.

Zdaj imamo delovne akcije in še jih bomo imeli. Tudi v prihodnje si bom prizadeval, da bi se delovne akcije nadaljevale, ker se mladinci na njih ne le seznanijo s fizičnim delom, marveč se tudi vzgajajo. Šolska mladina, ki je intelektualno na višji ravni kakor delavska in kmečka, se lahko vendarle kaj koristnega nauči tudi od delavske ter kmečke in obratno. To je eno. Drugo, na teh akcijah so skupaj mladinci raznih narodnosti, kar je tudi velikega pomena za krepitev naše socialistične skupnosti.

Naša mladina mora biti element, ki bo privedel Jugoslavijo in uničil vsa negativna pojmovanja o socializmu, šovinizem in podobno. To mora storiti mladina. Ne mislim seveda, da je treba likvidirati narodno kulturo, tisto ožje narodno pozitivno, kar je nastajalo v zgodovini. Mi moramo kovati jugoslovansko mladino, mladino, ki bo cenila zgodovino svojega naroda, pa tudi vseh drugih narodov, ki bo seveda gledala s kritičnim očesom, ki ne bo poveličevala vsega, kar je bilo v minulosti. V minulosti je namreč mnogo pozitivnega, v minulosti imamo slavne strani v naši zgodovini, je pa tudi kaj negativnega. Gojiti moramo pozitivne tradicije iz naše zgodovine.

(Iz razgovora predsednika republike z urednikom beogradskega lista »Mladost« 8. maja letos.)

RESOLUCIJA

IZVRŠNEMU SVETU LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Slovenj Gradec, 16. maja 1959.

Prosvetni delavci slovenskega občinskega šolstva, zbrani na zborovanju dne 16. maja 1959 v Slovenjem Gradcu, smo razpravljali o koroških dogodkih in soglasno sprejeli naslednjo

resolucijo

Naše narodno ozemlje se je stoletja krčilo zaradi germanizacije in se zmanjšalo za več kot polovico, ker smo bili žrtve večnih barantanj. Zato tembolj ne moremo razumeti, da se še danes, ko bi narodnostno vprašanje ne smelo biti več predmet političnih sporov, pojavljajo težnje in ukrepi določenih političnih sil v Avstriji, ki zavirajo in onemogočajo politični in kulturni razvoj slovenske manjšine na Koroškem. Nismo še pozabili nasilja in zločinov Hitlerjeve okupacije, dolgovi še niso poravnani, ko se dogajajo že nove krivice. Pričakovali bi vsaj spoštovanje določb meddržavne pogodbe v smislu prijateljskega sodelovanja dveh sosednjih držav, ne pa grobe kršitve najosnovnejših človeških in narodnostnih pravic slovenski manjšini. To žali naš narodni čut in je proti vsem principom narodne in občečloveške svobode.

Čutimo, da se našim bratom onkraj meje godi krivica, ko se jim zapirajo slovenske šole, vsiljuje nemški jezik in se omalovažuje njihova narodnost. Zaradi tega zahtevamo od avstrijskih oblasti, da spoštujejo dogovor med prizadetima državama in prenehajo nesodobno politiko narodnostnega zatiranja. Nikakor ne želimo, da bi se dogodki iz let fašističnega nasilja kdaj ponovili.

Od naših oblasti zborovalci pričakujemo, da bodo poduzele primerne ukrepe za zaščito narodnostne manjšine na Koroškem.

Za društvo učiteljev in profesorjev občine Slovenj Gradec občine Zalec
 Franjo Trnovšek, predsednik Stane Pejovnik, predsednik
 Tone Turčnik, tajnik Jožica Janžek, tajnica

Rodoljub Čolaković pride v Celje

Ze lanski »Dan prosvetnih delavcev« v Celju je bil mogočna manifestacija vsega prosvetnega kadra celjskega okraja. Na letošnjem, ki bo v soboto 6. junija 1959, pa bo nad tisoč vzgojiteljev, učiteljev in profesorjev počastilo 40-letnico KPJ, obenem pa se spomnili vseh tistih prosvetnih delavcev, ki so v tej dobi kakor koli doprinesli k zmagnati napredne socialistične ideje.

Za ta dan pa se pripravlja tudi mladina vseh celjskih šol, da skupno s svojimi vzgojitelji ob spomeniku zmage počasti žrtve velike NOB, obenem pa nabere novih pobud, da bo lahko sledila svojim vzornikom skojevcem.

Posebno bomo počaščeni vsi vzgojitelji s tem, da je tega dne obljubil svojo udeležbo tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in predsednik Prosvetnega sveta Jugoslavije tov. Rodoljub Čolaković. V svojem pismu je sporočil okrajnemu odboru DUP, da bo v Celju spregovoril »O razvoju KPJ in medsebojnem sodelovanju v bratskih republikah«.

Udeležbo tov. Čolakovića — največjega borca za reformo šolstva v Jugoslaviji — vsi prosvetni delavci okraja Celje tople pozdravljamo, želeč mu, da bi se počutil v Sloveniji, na katero ga veže veliko spominov, posebno tistih iz mariborske ječe — kar najprijetneje.

Lanske velike manifestacije prosvetnega kadra pa se je udeležil tudi tovariš Leskošek-Luka, podpredsednik Zvezne ljudske skupštine. Ze tedaj je obljubil, da se bo prav rad udeležil tudi letošnjega zborovanja.

Prav tako bomo v svoji sredi pozdravili tov. Vladka Majhna,

predsednika Sveta za šolstvo LRS in člana Republiškega izvršnega sveta v družbi drugih funkcionarjev naše republike in okraja. Po dopoldanski proslavi bo popoldne posebna gledališka predstava, ogled šolskih razstav, muzeja itd., zvečer pa velik družabni sestanek vseh prosvetnih delavcev in njihovih gostov. Vse vzgojitelje, učitelje, predmetne učitelje in profesorje ter njihove visoke goste, zbrane na tem velikem prazniku, tople pozdravljamo.

J. N.

Dva izmed padlih prosvetnih delavcev Prekmurja

Tone Šifra, profesor iz Zabnice na Sorškem polju, služboval na gimnaziji v Ptujju in Murski Soboti, ij Begunj odpeljan v Mauthausen, kjer so ga ustrelili

Koloman Kučan, učitelj iz Adrijancev v Prekmurju, padel kot drugi adjutant bataljona prve jugoslovanske brigade 1944 v Gornjem Milanovcu

Veličina žrtev nas obvezuje

Govor ob odkritju spomenika padlim prosvetnim delavcem, ki so službovali v Pomurju

Učitelji in drugi z desnega brega Mure so v letih stare Jugoslavije Prekmurje imenovali Sibirijo, bolje povedano: ogibali so se, da bi prišli sem. Prva leta tu res ni bilo navlaže. Predvsem je bilo težko navezati pristranske stike z domačini, ki so bili vzgojeni v duhu svetošofianskega kraljevstva. Niz stvari je motilo odnose med domačini in prišelci. Med učitelji je bilo precej Primorcev, pregnanih iz fašistične Italije. Te učitelje sta moglo še bolj kakor druge prišelce motila takratna nacionalna mlahnost prekmurškega ljudstva, obremenjena s posledicami polfevdalnega preteklosti, in madžarsko malomeščanstvo, ki je zlasti v časih JRJ dobilo vozilo z jugoslovanske buržoazije, čeprav je hkrati Jugoslavijo izdajalo.

Napredno, razredno orientacijo glede nacionalnih odnosov, zanimanje za socialne probleme in protifašistično aktivnost je kakor drugod med našimi narodi — tudi med učitelstvom Pomurja vzbudila in razvnela KPJ. Vpliv Partije je v osrednji in močno zrasel v letih vse bolj grozeče fašistične nevarnosti. Takrat je Partija uspelo zbrati krog sebe vse iskrene rodoljube. Glavni pobudnik in organizator ljudskodemokratske fronte med učitelstvom v Prekmurju je bila tov. Poldka Kosova. Takrat so med učitelstvom tudi pri nas prišle knjige založbe ENKA, brosure Male knjižnice, sploh marksistična in promarksistična literatura.

Da bi učiteljsko društvo soboškega okraja usmerilo v levo, da bi politično osvetlilo prosvetne delavke, je bil jeseni 1935 ustanovljen osek učitelja. Na sestankih tega odseka pod vodstvom Poldke Kosove niso razpravljali le o pedagoških in strokovnih vprašanjih, ampak tudi o zapostavljanju žene v takratni družbi in o akcijskih pobudah Komunistične partije.

Zenskemu odseku pripada za sluga, da je 1936. leta prišel odbor učiteljskega društva za soboški okraj pod partijski vpliv. To društvo je postalo eno od najdelavnejših ljudskodemokratskih in antifašističnih žarišč v Pomurju. Pridružilo se je protestu slovenske napredne javnosti proti nacistični okupaciji Češkoslovakske. Največja politična manifestacija, ki jo je organiziralo, pa je bilo zborovanje sedmih učiteljskih društev severovzhodne Slovenije, ki so se ga udeležili tudi Medžimurci. To zborovanje se je manifestativno izreklo za napredna načela v vzgoji, proti preganjanju učitelstva, za društveno svobodo in proti fašizaciji režima.

Ko je Hitler okupiral Jugoslavijo, je bilo že lepo število prosvetnih delavcev zavestno v protifašističnem taboru. O tem več kakor zgovorno pričajo imena, vklesana v spomenik, ki ga danes odkrivamo. Ni manj kakor 47 učiteljev in profesorjev, ki so kdaj službovali v Pomurju, je padlo v antifašističnem boju ali pa pomrlo v nacističnih taboriščih. Naši predvojni tovariši so padli na raznih bojiščih po Sloveniji, v raznih krajih naše države, pa tudi drugod po Evropi. Kamor jih je zaneslo kruto

življenje pod okupacijo: tam so se vključevali v antifašistični boj. Prav to kaže na njihovo visoko zavest in človeški ponos.

Kakor ponosni galebi nad vodo, taki so pali za našo svobodo.

Žožeta Kerenčiča-Janka so ustrelili nacisti v Mariboru 27. dec. 1941. prof. Elviro Tomasiu pa kot organizatoru upora v Sandžaku 14. avg. 1942 v Kosovski Mitrovici. Oba komunisti, ki sta službovala pred vojno v Gorini Radgoni, sta bila proglašena za narodna heroja.

V Poljanah pri Naščah je padel Rafael Berce, v božnici v Biogradu na moru je umrl borec za osvoboditve. Liko in Dalmacije Andrej Blažič. Vinko Cesar je padel kot oficir jugoslovanskega voja pri ruskih partizanih v bojih pri Starji Buti. Josipa Grca je zahrbito ubil izdajalec na Mosaivini. Franjo Knafelec je padel kot borec Cankarjeve brigade v Suhi krajini. Jože Kramberger-Joco, že pred vojno preganjan zaradi nepridnega dela v soboškem učiteljskem društvu, je padel kot intendant Kočevskega odreda pri Starih Zagah. Koloman Kučan, poročnik — politikomisar bataljona I. jugoslovanske brigade, formirane v Sovjetski zvezi, je izkrcavet v Gornjem Milanovcu v Srbiji, po bojih pri Čadku. Boleslav Petrovič je padel kot politikomisar pri Bjelovaru. Stefka Pršeren, učiteljica na internacijskem taborišču, je padla pri Sv. Anji pod Krizno goro. Ferdo Skok je padel v boju z belo gardio pri Pieterjah, Viljem Zener kot oficir partizan na Bohorju.

Ludvik Curman je prebegnil k RA in umrl v taborišču Hrenovoje, učitelj in pisatelj Ciril Drekonja je bil s 24 tovariši ustreljen kot talec v St. Vidu nad Ljubljano. Mileno Drolc so Nemci ubili pri Metliki, profesor in književnik Vinko Košak je padel 14. oktobra 1942 s 7 taleci. v Gramozni jami pri Ljubljani, dr. Mako Kovačič je postal žrtev ustave v Bosni. Anton Miklavčič je padel kot talec, skupaj s 16 tovariši v Gramozni jami. Milena Petovar, por. Berce, uspešna aktivistka že pred vojno, je padla kot talec v Mariboru 2. oktobra 1942, skupaj s 140 tovaršji.

Julka Pintar je končala v plinskih celicah v Auschwitzu. Žožeta Priklana so ustrelili kot taleca v Celju, v Starém pisarku. Lojzeta Pučija so ubili skupaj z Antonom Hvalo pri Stopičah na Dolenjskem. Rudolf Šeršana so ustrelili Nemci v Zrečah pri Konjicah. Bogomir Starca Italijani kot taleca, profesor in pisatelj Tone Sifer je izginil v Mauthausnu. Pavel Sitovinec je padel ob roki odvezni kot kurir. Viktorja Štrkova so ustrelili Italijani kot taleca, skupaj z 20 fanti iz Otav, prof. Jožeta Štera umorili gestapovci z vrsto tovarišev v plinskih celicah v Mauthausnu. Ljudmila Štok so ubili Italijani zaradi sodelovanja z OF, za posledicami hitlerjevkega nasilja je umrla v Ljubljani Mara Apin-Fečar, v Dachauu je umrla za tifusom učitelj Janko Babnik v taborišču Hersbruck. Franco Bračko, njegova žena Antonija pa po vojni v Hannoveru za posledicami mučenja in stradanja v taborišču Bergen-Belsen. Na poti v isto taborišče so Nemci ustrelili Vido Cerut, za posledicami Dachaua pa je kmalu po vojni umrl Milian Deškovič. Njegova mati Minka je umrla v Bergen-Belsen maja 1944 za pegastem. Za Milana zbrinjalec, da je padel v uporu interniran v Buchenwaldu. Franjo Gabrijeljčič je moral kot politični kaznjavec čistiti mine na vzhodni fronti, prebegnil je k RA in umrl v taborišču Hrenovoje. Mira Gnuš-Ravbar je umrla v izgnanstvu v Kruševcu. Bernard Klanšek-Zarko za tifusom v Dachauu.

Julija Kontierja so umorili gestapovci v plinskih celicah taborišča Flossenburk v taborišču Buchenwald je izginil Drago Korovak. Že pod fašističnim fašizmom na 5 let je obsojen Zmago Krašna, eden od najkrajših antifašistov v Pomurju pred vojno (služboval je v Adrijanih). Je umrl v Dachauu. Lojze Puppijs je umrl izrpan v taborišču Oranienburg, nekje v Nemčiji pa je izginila Justina Matič.

Usode teh naših tovarišev kažejo vso grozo in neizprosnost vojne, zverinsko podivjanost nacistov, fašistov in izdajalcev. Ta težki, neizprosnostni boj, upor z goliimi rokami proti takrat najso-

dobneje oboženi nacistični vojski je zmogla organizirati samo organizacija s tako jasnimi cilji in tako disciplinirana, kakor je naša Partija pod Titovim vodstvom. Ta upor se je dal organizirati in razviti v uspešno in zmagovito borbo proti okupatorju in domačim izdajalcem samo s komunisti in rodoljubi, ki so bili tako požrtvovalni in vsako uro pripravljeni na sleherno žrtev, kakor so bili tovariši, katerih imena so vklesana v ta spomenik.

Veličina teh žrtev nas obvezuje, nas in rodove, ki doraščajo in ki jih vzgajamo, da delamo zvesto za cilje, za katere je dalo svoja življenja toliko mladih ljudi. Ta spomenik nam bodi spomin na leta, ko se je odločalo o našem narodnem obstanku in smo z najtežjimi žrtvami izbojevali socialistično družbeno ureditev naših narodov. Bodi nam trajna spodbuda, da storimo vselej vse, da pomagamo ohraniti mir v svetu, da pomagamo razvijati ter uterjevati socialistične, to je neizkoriščevalske odnose med ljudmi in narodi.

Slava tovarišem padlim v lehih antifašistične borbe za demokracijo, človečanske, socialistične ideale!

Murska Sobota 16. maja 1959

Janko Liška

DELO MLADIH ROK ŽE GRE V CVETJE

Obisk pri šolskih združnikih v Šempetru v Savinjski dolini

Sempeter v Savinjski dolini, središče hmeljarstva — tega »zelene zlata«, kot pravijo.

Ob lepi asfaltirani cesti, ki hiti na eni strani proti Celju in dalje na Stajersko, na drugi pa proti Ljubljani, stoji šolsko poslopje, ne veliko, le pet razredov imajo. Učiteljski kolektiv šteje nič več kot sedem ljudi.

Ravnatelj šole tovariš Stane Pejovnik, predsednik sveta za šolstvo pri občinskem ljudskem odboru Zalec, pripoveduje, da bodo v kratkem imeli v žalski občini na desetih šolah šolske zadruga. Rázveseljivo je, da kažejo kmetijske zadruga pa tudi občina veliko zanimanje za to dejavnost mladine. Tako bo dobila šolska zadruga v Šempetru od tamkajšnjih KZ dva panja-stojaka za gojitev čebel. KZ Tabor je prispevala žalski šolski zadrugi 200.000 din, KZ Braslovče šolski zadrugi sto tisoč din, v Letušu 30.000 din itd. Kmetijske zadruga pomagajo za vrtnarskim orodjem. (Kaže, da so se šolske zadruga v tem predelu usmerile predvsem v gojitev vrtnarskih kultur).

Šolska zadruga Sempeter šteje kakih 40 učencev, ki kažejo do dela na zemlji veliko veselje. Zdej imajo v svoji lasti zemljišče v ve-

likosti 4 arov, ko bo pa dozorel letošnji hmelj, bodo dobili še sosednjemu njivo, na kateri bodo »v kooperaciji« z mladimi združniki gojili tudi hmelj — izkupček si bodo pa delili. (Znana je živahna dejavnost aktivov mladih združnikov v Šempetru in okolici.) Posvetili se bodo razen tega vrtnarstvu in čebelarstvu. Prav pred kratkim so zasadili svoje njive s sadikami paprike in paradiznika: maline, ribez in jagode pa že živahno poganjajo in cvetijo.

V okviru šolske zadruga si bodo šempetrski učenci uredili veliko delavnico v hmeljarskem domu za svoj tehnični krožek. Občinski ljudski odbor jim bo nabavil 6 delovnih miz s prizeži. Agroservis in lesno podjetje sta obljubila za delavnico že preostalo opremo in material. Šempetrska tekstilna tovarna, ki ima nad šolo patronat, pa je prispevala dve sto tisoč din — s skupnim sredstvi podjetij, občine in Društva prijateljev mladine so si nabavili episkop, magnetofon in diaproskop. Pridelke z vrta šempetrske šolske zadruga bo odkupila KZ; mladi, prizadevni združniki pa že računajo, da bodo z denarjem uredili tople grede in morda še kaj.

Dne 16. maja t. l. smo se ponovno srečali prosvetni delavci z obeh bregov Sotle, tokrat v prijaznem zagorskem zdravilišču Krapinske Toplice. Z letošnjim zborovanjem je DUP Šmarje pri Jelšah povrnilo gostovanje DUP Pregrada, ki nas je obiskalo 18. oktobra lanskega leta v Rogiški Slatini. Na bratskem zborovanju v Krapinskih Toplicah se je zbralo približno 200 učiteljev in profesorjev, da manifestirajo bratstvo in edinstvo dveh sosednjih republik.

Zborovanje je vodila tov. Milica Bizjak, predsednica DUP Šmarje pri Jelšah. V uvodnih besedah je pozdravila goste političnih in prosvetnih forumov obeh komun, t. j. predsednika ObLO Pregrad tov. Iva Dupliška, predsednika DUP Pregrad Čika Milana, načelnika Tajništva za šolstvo Celje tov. Vojka Simončiča, šefa inspekcije tov. Mira Lužnika ter prosvetna inšpektorja obeh področij. Nato je poudarila pomen zborovanja in očrtno lik jugoslovanskega prosvetnega delavca.

Prvi stiki obeh društev segajo v prejšnje leto, ko sta si na pragu osemletne šole v Rogatecu podala roke hrvaški in slovenski učencev ko sta v zbornici te šole izmenjala svoje vzgojne probleme hrvaški in slovenski učitelj. Zborovanje v Rog. Slatini je pomenilo nadaljnji korak v zblizevanju, a letošnji sestanek obeh bratskih društev je še pomembnejši, saj sprovada s 40. obletnico KPJ in SKOJ in je stvaren re-

Bratsko srečanje slovenskih in hrvaških prosvetnih delavcev v Krapinskih Toplicah

zultat dolgoletnih prizadevanj naše Partije, da se zruši nacionalni sovinizem, ki so ga nekdanji netilji tuji in domači izkoriščevalci, in da se razplamti resnično ljubezen, bratstvo in enostnost med jugoslovanskimi narodi.

Tudi naloge in cilji obeh sindikalnih organizacij so enake: oblikovati pravi lik jugoslovanskega prosvetnega delavca, t. j. delavca s kritičnim duhom, ustvarjalnimi silami in kolektivno zavestjo. To so hkrati moralne vrednote, v katerih so se prekalili jugoslovanski komunisti in ki jih moramo posredovati mlademu rodu. Prikazimo mladini svetle like iz zgodovine KPJ, saj bomo prav tu našli zglede neustrašne svobodomiselnosti, vztrajnega ustvarjalnega dela, nesebičnega tovarštva in iskrenega bratskega sožitja. Socialistični učitelj mora pomagati pri družbenem upravljanju, sodelovati mora pri celotnem družbenem snovanju in nehanju, t. j. pri delu šolskih odborov, šolskih združenj, pionirske in mladinski organizacije, sindikata itd.

Tov. Milica Bizjak je svoje plodno razmišljanje zaključila z geslom: Prevzgojimo v novem duhu sebe in oblikujmo v reformirani šoli pravega socialističnega človeka.

Najtehtnejši prispevek zborovanju je bilo predavanje priznanega slovenskega pedagoga profesorja Gustava Šilaha, ki je z ognjevitimi besedami pravega šolnika in bogatim »repertoarom« življenjskih primerov iz dolgoletne prakse govoril o vlogi učitelja v reformirani šoli.

Uvodoma je poudaril, da mora biti izhodišče uspešnega dela v reformirani šoli vzgoja. Sele izboljšana vzgoja bo rodila boljše učne uspehe.

Pri pretresu učitelja v reformirani šoli je osvetlil vprašanje učiteljevega kontakta, partnerstva, avtoritete, discipline in duševne higijene.

Naj podam osnovne predavateljeve misli: Odnosni faktor uspešnega dela v razredu za zdravo sožitje med učiteljem in otroki. Učitelj mora otroka razumeti, ga pravilno vrednotiti, se vziveti vanj in se identificirati z njim. V obšarnju razreda se zrcali notranja problematika učitelja (n. pr. razburjivji učitelja — razburjivji razred). Vendar mora odprte odnose omejit z distanco, ki mu jo narekujejo družbene dolžnosti. Obvarovati se mora tovarštva in prijateljstva, očetovstva in materinstva, a se kot soigralec pristno, t. j. z dušo in telesom, vključiti v igralno vzdušje. Tudi v negativnih lastnostih svoje spolne (ženske) emocionalna subjektivnost in moška racionalna shematičnost naj se ne skuša pretvarjati, saj se oba elementa dopolnjujeta in sta nerazdružljiva člena življenja. Učiteljeva avtoriteta naj temelji na spoštovanju, zaupanju in hubežni, ne pa na legalnih pravicah (opini, ukori) ali celo na strahu in

bojazni. Le trajno prostovoljno podrejanje in pristni kontakti bodo ustvarili pravo disciplino, ki pomeni organizacijo dela za daljšo dobo in težnjo po redu. Učitelj, ki bo imel slabo disciplino, bo imel slabe učne uspehe. Kajti v nediscipliniranem razredu ni pravega sožitja med učiteljem in učenci in razredna moralna lahko zdrizne tako nizko, da prevzamejo dominantno vlogo slabi učenci, ki terorizirajo boljše. Zele koristno je zdravo javno mnenje. Učitelj ne sme omeioavovati otroške problematike. Nasprotno: med mora pristno zaupanje, osebno spoštovanje do vsakega učenca in čut do otroškega trpičenja. V razredu naj razpravljajo o vseh dogodkih, ki zadevajo razredni kolektiv.

Ko je prof. Šilih podal še nekaj smernic za disciplino (kontrola samega sebe, pristni kontakti, zahtevnost, odločnost, dovednost, rezerviranost v čustvih) je za zaključek še spregovoril o duševni higieni učitelja.

Medtem ko je mladinska psihologija že dobro znan pojem, je bilo o psihologiji učitelja doslej rečeno zelo malo ali skoraj nič. Očrtali smo idealnega, pozabili pa na dejanskega učitelja z dobrimi in slabimi lastnostmi, s številnimi duševnimi problemi. Prosvetna oblast se bo morala zanimati tudi za duševno higieno učitelja, poiskati vzroke določenega stanja in učitelju pomagati. Večkrat so težave s temperamento, še pogosteje z nevrotičnostjo kot posledico poklicne dejavnosti. Učiteljski poklic zahteva stalno koncentracijo, enostransko metodično usmerjenost in nenehno razdajanje. Zato je učitelju prepotreben letni odih (ki pa je marsikomu kamen spotike). Hkrati naj si počitke proučitež v izvenšolskem udejstvovanju, za jaha naj svojega »konjčička« (glasba, sport...), naj da prost pot interesom in si najde področje, kjer tudi jemlje in uživa.

Navdušen in spontan aplavz na zaključku predavanja je pokazal, da je predavatelj našel pot do vsakega ušesa in srca posebej, da ima posluš za učiteljevo duševnost in poklicne težave, ne pa za njegove dolžnosti in naloge.

Po zborovanju smo si ogledali zdravilišče Krapinske Toplice, se izdatno okrepčali v zdraviliškem hotelu in izmenjali misli v manjših krožkih na tovariški zabavi, ki je sledila. Omeniti je tudi treba, da sta vse stroške poravnala oba občinska ljudska odbora, ki se jima za to toplo zahvaljujemo. Priznanje gre tudi organizatorjem zborovanja, ki so se resnično potrudili, da je bil obisk pri hrvaških kolekih prijeten in nepozaben, saj si je ob slovesu vsakdo želel, da bi bratski stiki tradicionalno nadaljujejo in da pride še do tesnejših in plodnejših kontaktov med obema sindikalnima društvoma.

Jurič, Z.

Celje — mesto stalnih mladinskih pevskih festivalov

Celjski okraj je znan po zelo živahni mladinski pevski dejavnosti. Ze leta 1946 je sodelovalo na prvem festivalu 2500 pevcev. Na drugem festivalu lanske leto jih je sodelovalo že 4300. Vsi, ki so prisostvovali tej edinstveni prireditvi, vedo povedati, da je bila organizacija ob sodelovanju vse celjske javnosti vzorna in navdušenje nepopisno. Najbolj pa so bili veseli uspeha iniciatorij prireditve, trije prosvetni delavci — Šmarčani: Kunej, Vreže in Ferline. Analiza prireditve je pokazala, da je veljal ta festival le kot mobilizacija sil. Tako so bili že v tem šolskem letu periodični enotedenski tečaji pevovodij mladinskih zborov, začel je voditi okrajni UPZ, sestavljen v glavnem iz pevovodij. S tečaji smo imeli lepe uspehe, s pevskim zborom manj. Naši trije Šmarčani pa so šli še dalje — kako razgibati vso našo domovino v mladinskem petju? Izmislili so vabo: Celje naj postane mesto stalnih mladinskih festivalov, kjer naj bi vsako leto najboljši zbori, sprva iz ožje okolice, nato iz širše, pokazali svoje zmogljivosti. Predsednik okrajnega sveta Svobod, znani organizator in kulturni delavec tov. Andrej Svetek, je predloženemu predlogu priložil še svoje misli in ideje, tako da danes že vsi Celjani živimo v drzni zamisli: Celje naj postane Arezzo mladinskega petja — torej časoma mesto mednarodnih mladinskih festivalov.

Zavedamo se, da lahko dobimo za uresničenje take zamisli le toliko sredstev, kolikor jih naša skupnost ustvarja. Še bolj pa se zavedamo, da bo treba storiti ogromno delo prevzgoje občinstva, ki bo moralo zadihati in zaživeti z nastopajočo mladino, da bodo dvorane polne in da bodo nastopajoče goste celjske družine rade in dostojno prevzele v oskrbo. Zato smo v letošnjem letu prav skromni.

Zavedamo se, da bodo bralci pravilno razumeli našo zamisel, da ne gre tu za kak prestiž, kdo bo kaj prejel, ampak, da nam je edini cilj dvigniti kvaliteto naših mladinskih zborov. Sodelovanje kakega zbora na celjskem mladinskem festivalu sčasoma ne bo več enostavna stvar, ko bomo imeli n. pr. že drugo leto v gosteh več zborov iz naših bratskih republik, pozneje pa še iz inozemstva.

Celjski okrajni svet Svobod kot organizator festivala v tej stvari zamisli ne bo odnehal. Če pa bo praksa pokazala, da bodo pogolj v kakem drugem mestu bolj ugodni za nadaljnji razvoj mednarodnega mladinskega festivala, pa ne bomo prav nič ljubosumni, ampak ponosni, da naša zamisel uspeva. Potrudili se bomo, da bomo stalni gost na jugoslovanskem mladinskem »Arezzu«. F. B.

9. maja t. l. je bil celjski mladinski festival oficijalno odprt s koncertom domačega mladinskega zbora ŽPD »France Prešeren«, ki ga vodi Jurče Vreže. 13. maja je zopet polna dvorana navdušenju ploskala mešanemu mladinskemu zboru celjske gimnazije in njenemu dirigentu Egonu Kuneju, 16. maja pa je Celje sprejelo že prve goste: znani mladinski zbor iz Varaždina, ki je pravzaprav uradni državni mladinski prvak, pod vodstvom Marjana Zabra. Nadaljnji letošnji program bo še izpolnil mladinski zbor »Svobode-Center« iz Trbovelj, ki bo pod vodstvom Albina Veingerla nastopil v Celju dne 23. t. m. 25. maja bo revija najboljših mladinskih zborov iz občin našega okraja. Letošnji festival pa bo dne 30. maja zaključil s koncertom mešani mladinski zbor matiborskega učiteljskega pod vodstvom J. Ritovca. Vsem nastopajočim zborom nudi Celje brezplačno hrano, stanovanje, povrne potne stroške in plača pevovodske honorar.

Prepričani smo, da bodo bralci pravilno razumeli našo zamisel, da ne gre tu za kak prestiž, kdo bo kaj prejel, ampak, da nam je edini cilj dvigniti kvaliteto naših mladinskih zborov. Sodelovanje kakega zbora na celjskem mladinskem festivalu sčasoma ne bo več enostavna stvar, ko bomo imeli n. pr. že drugo leto v gosteh več zborov iz naših bratskih republik, pozneje pa še iz inozemstva.

Celjski okrajni svet Svobod kot organizator festivala v tej stvari zamisli ne bo odnehal. Če pa bo praksa pokazala, da bodo pogolj v kakem drugem mestu bolj ugodni za nadaljnji razvoj mednarodnega mladinskega festivala, pa ne bomo prav nič ljubosumni, ampak ponosni, da naša zamisel uspeva. Potrudili se bomo, da bomo stalni gost na jugoslovanskem mladinskem »Arezzu«. F. B.

Zgoraj: predsednik šolske zadruga Šempeter Konrad Roznam in načelnik pionirskega odreda ter združnik Simon Hropot. — Spodaj: šolski združniki v Šempetru pri delu na zemlji.

Učiteljsko zborovanje v Trstelju

Trstelj je hrib na meji Vipavske doline s Krasom. Čeprav ima le okrog 600 m nadmorske višine, je znan po redki planinski flori in lepem razgledu. Lahko mu rečemo tudi primorska Golica, saj tudi tam zgodaj spomladi začetno cela polja jurjev. Tako pravijo domačini narcišam. Takrat je na Trstelju najlepše. Kadar iznad Nanosa vzide še toplo primorske sonce in z morja zapiha rahla burja, da vrhovi borov zašumijo, človek pa po dveurni hoji mimo cvetočih vinogradov in rahlo rdečih češenj počiva v senci, mu ni žal, da se je dvignil tako visoko.

Tak je bil dan, ko so imeli člani Društva učiteljev in profesorjev občine Šempeter na Trstelju zborovanje, s katerim so pooblastili letošnji jubilejno leto. Ob udeležbi vseh članov in predstavnikov ObLO Šempeter je zborovanje začel predsednik sveta za šolstvo pri ObLO tovariš Savnik. Govor je imel predsednik Društva tovariš Velikonja. V njem ni opisoval le splošnih dejstev iz zgodovine KPJ, temveč je močno poudaril tudi delo učiteljev-komunistov v najtežjih obdobjih naše preteklosti ter podčrtal vlogo komunistov in učiteljev pri izgradnji socializma. Za govornikom je zadonelo spontano petje partizanskih in narodnih pesmi.

Popoldne je bila na livadah okoli planinske kočice sproščena družabna zabava. Učitelji so si ob tej priložnosti poglobili medsebojno poznanstvo; skupna zborovanja zaradi objektivnih razlogov društvo redko organizira, pa še ta večkrat potekajo le ob reševanju golih organizacijskih in stanovskih vprašanj. Zato je bila zamisel zborovanja na Trstelju res dobra in je zaradi dobre organizacije tako zborovanje tudi izpadlo. Zelja članov je, da bi se taka zborovanja ponavljala.

Društvo je tako dostojno praznovalo veliki jubilej. R. L.

Pouk o prometnih predpisih

V osnovne šole Ljudske republike Bosne in Hercegovine so začeli uvajati poseben program pouka o prometnih predpisih. Od I. do V. razreda bodo o prometnih predpisih govorili učitelji vzporedno z rednim poukom — le v IV. in V. razredu se bo zaradi tega nekoliko povečalo število tedenskih učnih ur, medtem ko bodo od VI.—VIII. razreda predavali strokovnjaki z Ljudske tehnike in to neobvezno za učence.

Program pouka o prometnih predpisih predvideva 25 do 35 ur v enem šolskem letu.

Izvenšolske dejavnosti

morajo nuditi vso pomoč pri oblikovanju socialističnega državljana

Pregled izvenšolske dejavnosti na ekonomskih srednjih šolah Slovenije, kakor ga je dalo nedavno posvetovanje predstavnikov mladinske organizacije teh šol v Kopru, nam nudi dokaj zanimivo sliko. Na osnovi anketnih lističev, ki so jih izpolnili sami dijaki ekonomskih srednjih šol, so sestavili poročilo o misljenju dijakov o izvenšolski dejavnosti na njihovi šoli.

Stanje dijakov na teh šolah je sledeče: Ekonomska srednja šola v Ljubljani 854 dijakov, v Mariboru 654, v Celju 364, v Kranju 244, v Kopru 238, v Trbovljah 194, v Novem mestu 30. Razen teh dela ekonomska srednja šola še v Ajdovščini, ki pa se anketi ni odzvala.

Pri analizi izvenšolske dejavnosti na teh šolah je vsekakor potrebno upoštevati nekatere momente, kot: pogoj dela so na šolah v raznih krajih zelo različni, med dijaki prevladujejo ženske, in sicer so v veliki večini, dalje je ponekod veliko število dijakov, ki se vozijo v šolo, tako v Celju, Kranju, Trbovljah itd.

Dijaške univerze — nova oblika ideološke vzgoje

Politično-ideološko delo je na vseh šolah sicer zadovoljivo, vendar je anketa pokazala, da ponekod ne najdemo najbolj primerne oblike dela. V tem so uspeli v Murski Soboti, kjer so ustanovili dijaško univerzo na tamkajšnji gimnaziji in v nji zbrali vse soboško dijaštvo in delavsko mladino. V upravnem odboru dijaške univerze so predstavniki vseh soboških šol. Predavanja pripravljajo upravni odbor, predavajo pa dijaki, profesorji, vodilec osebnosti v okraju in predavatelj z Ljudske univerze. Predavanja obsegajo politične, gospodarske, kulturne in poljudnoznanstvene teme; dijaki zelo radi obiskujejo ta predavanja. Ker na nekaterih šolah ni mogoča ustanovitev takih dijaških univerz — bi bilo dobro, da bi se — podobno kot v Murski Soboti — združilo več šol in skupno organiziralo delo dijaške univerze kot nove oblike ideološke vzgoje.

Debatne ure

Na nekaterih šolah imajo dobro urejene debatne ure; ponekod jih imajo v okviru šole, drugod pa po oddelkih. Debatnim uram prisostvujejo profesorji, obravnavajo pa na njih najrazličnejše teme. Kvalitetne debatne ure imajo na primer v ekonomski srednji šoli v Kopru, kjer jih celo vodi profesorji. O vsebini debatnih ur odločajo na nekaterih šolah profesorji, na nekaterih pa poseben predavateljski aktiv (v Ljubljani) ali pa jih vodi razredno vodstvo. Najprimernejše pa je vsekakor, da si te ure dijaki sami organizirajo in vodijo. Na debatnih urah ponekod obravnavajo disciplino dijakov in kritizirajo pomanjkljivosti na šoli, kar bi bolj spadalo v okvir dejavnosti šolske skupnosti. Tu naj bi razpravljali predvsem o političnih, gospodarskih in kulturnih dogodkih, ki so vredni pozornosti.

Predavanja

Poleg debatnih ur imajo po vseh šolah še predavanja v okviru politično-ideološkega dela. Obravnavajo teme kot: VII. kongres ZKJ, XXI. kongres KP SZ, politični dogodki doma in v svetu itd. Te teme so si mladinski komiteji sami izbrali. Predavanja

vodijo ponekod profesorji, drugod predavateljski aktiv. Iz anketnih lističev pa žal ni razvidno, ali kje predavajo tudi dijaki sami. Na nekaterih šolah — tako v Kranju — dijaki za politično-ideološko delo sploh ne kažejo zanimanja, ker so predavanja slabo pripravljena in nezanimiva.

Tehnični krožki

Tehnično delo v okviru izvenšolske dejavnosti na ekonomskih srednjih šolah je zelo pomankljivo. Res zahteva to določeno pogosto in predvsem denarna sredstva, vendar bi se morali mladinski aktivni potruditi, da bi v okviru možnosti povsod zaživeli tehnični krožki. Po pomoč naj se obračajo na Ljudsko univerzo in druge organizacije, ki bodo rade pomagale. Od vseh oblik tehničnega dela obstajajo samo na dveh šolah: kemijski in avto-krožek v Ljubljani ter foto-krožek in avto-moto tečaj v Mariboru.

Kulturno-umetniško delo in tisk

Na tistih šolah, kjer se dijaki udeležujejo v kulturno-umetniških dejavnostih, so dosegli že lepe uspehe. Vzpodbudno je stanje v tem pogledu v Kopru, kjer deluje poleg v anketi navedenih sekcij še glasbeni krožek, krožek za napovedovalce in za upodabljaljočo umetnost. Podobno je tudi na šoli v Ljubljani: tu imajo še filmsko in folklorno skupino, in v Mariboru, kjer dela poleg ostalih še ritmični krožek. Čudno pa je, da na nekaterih šolah z večjim številom dijakov ne delajo nobene kulturno-umetniške sekcije; na anketna vprašanja, ki se nanašajo na to delo, namreč sploh niso odgovorili. Med tolikšnim številom dijakov je skoraj nemogoče, da se ne bi nihče zanimal za to ali ono vrsto kulturno-umetniškega udejstvovanja. Kako pripravljajo na teh šolah proslave, če nimajo niti recitacijskih krožkov niti pevskega zbora? Če se kljub temu najdejo dijaki, ki na proslavah sodelujejo, pa bi jih morali pritegniti in osnovati svojo sekcijo; profesorji bi seveda morali voditi to delo, dokler ne bi dijaki sami prevzeli vodstva.

Izmed vseh ekonomskih srednjih šol v Sloveniji izdajajo samo na trboveljski svoj list »Kaj pa mi« in v Murski Soboti »Utrinke«.

Nasprotno pa je

Športno življenje

na vseh šolah zelo pestro. Povsod obstajajo športni aktivni z večjim številom dijakov — razen v Trbovljah, kjer se mladina udeležuje v drugih športnih klubih. Največ zanimanja kaže mladina za nogomet, roket, košarko, odbojko itd.

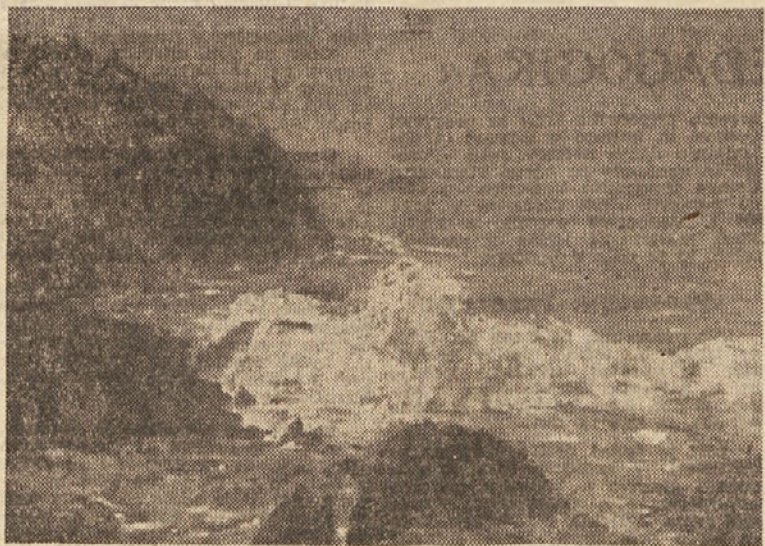
Kljub temu, da je šport na posameznih šolah dokaj razvit, pa so še nekatere šole, ki nimajo šolske telovadbe. Čeprav se zdi, da to pri tolikšni športni udeležbi ni potrebno, bi vendar morali imeti tudi šolske ure telovadbe že zaradi tega, da bi se v fizikalno delo vključili tudi tisti dijaki, ki ne sodelujejo v nobeni športni panogi.

Zadruga

Anketa je pokazala, da obstajajo zadruga na treh šolah, in sicer v Ljubljani, Mariboru in v Murski Soboti. Vsekakor bi bilo priporočljivo, da bi tudi ostale šole uvedle tak način izvenšolskega dela. Dijaki si v zadrugi praktično izpopolnjujejo svoje znanje, ki ga dobijo pri pouku v šoli in ki je samo teoretičnega značaja. Pri delu v zadrugi dobijo tudi zaupanje vase, premagajo strah pred pomanjkljivim znanjem pri vstopu v službo.

Šolske in razredne skupnosti

Število sestankov razrednih skupnosti dokazuje, da so le-te zelo delavne. Sestanki po razredih so navadno mesečni, ponekod tudi pogostejši. Sestankom razredne skupnosti v večini primerov prisostvujejo razrednik, sestankom šolske skupnosti pa ravnatelj šole. Dijaki so mnenja, da prisotnost profesorjev ugodno vpliva na potek sestanka, saj so razgibani in vzpodbujajo dijake k razpravi. Tu se obravnavajo vprašanja discipline, učnega uspeha šole kakor tudi posameznikov, življenje v razredu, podajanje snovi, kritični pregledi odnosov med dijaki ter med dijaki in profesorji in podobno.

Lojze Princič: Obala Slovenskega Primorja

DELO ŠOLSKE SKUPNOSTI NA GIMNAZIJI »JURIJA VEGE« V IDRIJI

Letos je stopila šolska skupnost gimnazije »Jurija Vege« v četrto leto svojega obstoja. Vendar je bilo treba precej časa, preden so dijaki prišli do spoznanja, da šolska skupnost ni nov krožek mladinske organizacije, ampak skupnost dijakov, ki lahko kot neposredno prizadeti sodelujejo pri družbenem upravljanju šole. Kasneje se je pojavilo mnenje, da je šolska skupnost nekakšen sindikat, ki naj brani dijaške interese, resnične in take med narekovaji. Res je sicer, da je tudi to, vsaj glede prvih, ena izmed nalog šolske skupnosti, toda še zdaleč ni edina. Jasno je, da dokler ni bilo čistih pojmov o delu in vlogi šolske skupnosti, posebno če niti mladinski funkcionarji niso vedeli, kje se konča področje njegovega dela in kje se začneja področje mladinske organizacije, tudi delo ni steklo. Do lani so se pojmi vendarle toliko razčistili, da so vsaj razredne skupnosti začele z delom. Skupnost kot celota pa še ni pokazala nič konkretnega.

Tako je bilo stanje, ko smo stopili v novo šolsko leto. Če pa danes pogledamo na delo v prvem polletju, lahko opazimo, da je šolska skupnost kot celota začela stvarno sodelovati pri upravljanju šole. Dežurstvo, knjižnica in čitalnica ter deloma mlečna kuhinja kažejo to že na zunaj. Po novem hišnem redu, ki ga je odobrila šolska skupnost, dijaki sami skrbijo za red med odmorji. Dežurstvo opravlja prav vsi dijaki, po dva vsak dan. Seveda se je ob tem pojavilo več problemov. Mnogi so si predstavljali, da bo zdaj pravi raj za prepisovanje nalog. Pojavilo se je celo kartanje med od-

mori, kar pa je uspelo šolski skupnosti odpraviti še pred intervencijo profesorskega zbora. Tudi glede prepisovanja smo uspeli toliko, da ni slabše, kakor je bilo prejšnja leta. Kdaj pa /kdaj je prišlo tudi do nerednosti, posebno proti koncu polletja, kar je bilo posledica sezone šolskih nalog, nekoliko noveletnega razpoloženja in tudi tega, da so dežurni šestostolci in petostolci, ki jih njihovi starejši tovariši niso vedno upoštevali.

Knjižnica je letos, seveda ob skrbnem strokovnem vodstvu, začela delovati ob večji sodelovanju dijakov. Na novo smo letos odprli čitalnico, kjer imajo dijaki na razpolago dnevno časopisje ter važnejše jugoslovanske strokovne in literarne revije.

Letos je bilo izvoljenih v odbor, ki skrbi za poslovanje mlečne kuhinje, tudi nekaj dijakov. Ti so skrbeli za pobiranje mesečnega prispevka, za razdeljevanje malice in skupaj z ostalim odborom in predstavniki razrednih dijaških skupnosti sodelovali pri izbiri dijakov, ki naj bi prejeli brezplačno malico. Vendar smo tu še premalo napravili. Odbor se je sestajal samo ob najnujnih primerih in še takrat predstavniki dijakov niso sporečali o njihovih željah in pritožbah.

Da bi bili športni dnevi res športni, smo sklenili, da jih bomo vnaprej pripravljali. Zato smo proti koncu polletja izbrali odbor, sestavljen iz predstavnikov vseh razredov, ki naj bi zbiral želje dijakov in pripravil načrt za športni dan.

Težišče dela je bilo tudi letos na razrednih skupnostih. Tu lah-

ko opazimo, posebno v primerjavah z lanskim prvim polletjem, občuten napredek vsaj glede števila sestankov razrednih kolektivov. Sestanki so bili v vseh razredih redno vsaj po enkrat na mesec.

Glavna skrb razrednih skupnosti je bil pač učni uspeh. Lanske izkušnje so nas izučile, da krožki ne prinašajo zaželenega uspeha zaradi neresnosti pri delu, pa tudi ker je težko zadostiti večjemu številu dijakov z različnim znanjem. Bolje so se obnesle manjše skupine dveh ali treh dijakov. Seveda pa je tudi tu glavni pogoj za uspeh volja do učenja. Če te ni, je pač vsa pomoč odveč in je niti nima smisla dajati.

Poleg tega so razredne skupnosti zbirale denar za ekskurzije. 2., 3. in 4. razred so organizirali delovne akcije, da bi si prisluzili sredstva za izlete. Tako sta oba druga razreda že napravila ekskurzijo v Ljubljano, si ogledala univerzitetno knjižnico, Narodno galerijo, zvečer pa komedijo »Za narodov blagor«.

Se posebno pohvalo pa zaslužita tretji in četrty razred. Prvi je priredil res uspeh novoletni ples, drugi pa je pripravil kvaliteten Cankarjevo proslavo. Take prireditve sicer niso neposredno področje dela razrednih skupnosti, vendarle pa so včasih koristne, ker dvigajo kolektivno zavest.

Ker v prvem polletju nismo imeli pouka francoščine, sta 2. b in 3. razred ustanovila krožke za ponavljanje francoščine.

Poleg vsega tega so se razredne skupnosti ukvarjale še z različnimi drobnimi problemi.

Na sestankih so obravnavali tudi šolsko reformo in njen pomen.

Za začetek sta se ustanovila kot dodatni pouk kemijski in prirodopisni krožek, že od lani pa dela infinitezimalni krožek.

Za krožke, ki naj bi služili kot osnova kasnejšemu izbirnemu pouku in za katere je bilo med dijaki zanimanje (stenografija, tipkanje, latinščina), še ni realnih možnosti. Pač pa se bo v drugem polletju na pobudo dijakov začel neobvezen pouk angleščine. Na pobudo tovarišev profesorjev so dijaki v posameznih predmetih (prirodopisu, kemiji, fiziki) začeli s samostojnim delom v obliki seminarjskih vaj.

In načrti? Vsekakor bo treba nadaljevati z začetim delom in skrbeti, da bo boljše potekalo. Odpraviti bo treba še precej pomanjkljivosti, ki so se pojavile. Še vedno se najdejo dijaki, ki jim je šolska skupnost le še ena sitnost več, bodisi ker so popolnoma nezainteresirani za delo na šoli, ali pa ker še niso doumeli njenega pomena. Vendar pa so se razredne skupnosti že toliko utrdile, da se bodo morda že lahko lotile bolj zapletenih problemov, kakor so odnosi med dijaki in profesorji ter dijaki samimi. Dobro bi bilo, da bi šolska skupnost dijakov bolj sodelovala s šolsko skupnostjo staršev. Pohvaliti moramo četrtošolce, ki so že napravili zanimiv poskus — sestanek staršev, dijakov in razrednika.

Več o načrtih se bomo pomenili na sestanku celotne šolske skupnosti dijakov takoj po počitnicah. Ena konkretna naloga pa je že sedaj pred nami — proslava 40. obletnice KPJ (ZKJ) ter SKOJ. V ta namen bodo razredne skupnosti obiskale vasi s kulturnim programom, ki ga že sedaj pripravljajo. Tako bo tudi šolska skupnost najlepše proslavila to veliko obletnico.

Marko Kerševan,
predsednik
dijaške šolske skupnosti
(Idrijski razgledi)

Jubileji osnovnih šol

(Nadaljevanje)

Stoletnico svojega delovanja imajo osnovne šole Dolič, Jurkloster, Rimske Toplice, Tunjice, Zalog pri Cerkljah, Sv. Gregor, Dragatuš, Podzemelj in Suhor. V Doliču se je leta 1859 organizirala privatna šola na pobudo deželnega odbora. Učilnico je imela v preurejeni mežnariji. V njej so poučevali duhovniki in cerkveniki vse do leta 1881, ko je bilo zgrajeno šolsko poslopje in razpisana učiteljska služba za javno šolo. H gradbenim stroškom sta poleg vsolanih občin prispevala tudi slovenjegraška hranilnica 500 gld in cesar Franc Jožef 200 gld. Prvi učitelj javne šole Jakob Dobnik, podučitelj iz Sentjurja, je nastopil 1. IV. 1882 in jo vodil do leta 1890. Njegov naslednik Ivan Ziegler je bil na šoli 37 let.

Učni jezik je bil slovenski, a nemščina se je poučevala kot predmet začeni s tretjim razredom. Skrbno sta se poučevala teoretično kmetijstvo in praktično sadjarstvo. Uradni jezik je bil do 1886 slovenski, poslej pa do razpada Avstro-Ogrske nemški. V začetku javne šole je bilo vsolanih 195 otrok. Zaradi številčnega naraščanja solarjev se je šola polagoma razširjala, in sicer 1893 in 1894 v dvorazrednico, 1903 v tri, 1927 v štiri in 1936 v petrazrednico. Šola, ki se še danes nahaja v starem šolskem posloppju, se je do novejšega časa nazivala Sv. Florijan v Doliču.

V Jurklostu je imel privatno šolo od 1859 do 1863, ko je bila

ustanovljena redna šola, kurat Martin Ivanc. Redna šola, v kateri je bil prvi učitelj Rok Škerjanec, je bila nastanjena v gradu do leta 1890. Tega leta se je šola preselila v svoje novo šolsko poslopje in obenem razširila v dvorazrednico. V nadaljnjem razvoju se je razširila leta 1908 v tri, 1935 v štiri in 1938 v petrazrednico. V dobi Avstro-Ogrske je bila šola utrkavistična in uradovanje nemško. 14. januarja 1945 je bilo šolsko poslopje požgano in znova zgrajeno leta 1955.

Osnovna šola Rimske Toplice je dobila ta naziv po osvoboditvi. Poprej se je nazivala s krajevnim imenom Sv. Marjeta pri Rimskih Toplicah. Javna šola se je tu razvila iz privatne, ki jo je ustanovil župnik Martin Godina 4. novembra 1859. V zaselsku Ogeču pri kmetu Bogiču je našel sobo, v kateri je poučeval solarje. Leta 1861 je prenestil šolo v posebno učilnico, ki jo je sezidal cerkvena občina nad cerkveno kletjo. Istega leta 29. oktobra je izdal c. kr. namestništvo v Gradu odlok, da se pri Sv. Marjeti aktivira enorazredna osnovna šola. Kot prvi učitelj je bil na to šolo imenovan učiteljski kandidat Jožef Kokelj 31. okt. 1863. Zelo uspešno jo je vodil do svoje smrti 1887 in je dobro poučeval tudi nemščino, na katero je bila kopalška gospoda zelo pozorna. Zato je krajevni šolski odbor 6. maja 1875 sklenil, da izda učitelju zaradi vnetega izpolnjevanja službenih dolžnosti in poučevanja nemščine poseben pohvalni dekret. Od 1863

do 1867 je bil med Kokaļjevimi učenci tudi Anton Aškerc, ki je dovršil osnovno šolo s prav dobrim uspehom. Starši so ga poslali študirat na celjsko gimnazijo na učiteljevo pobudo.

Ob otvoritvi novega šolskega poslopja 1887 se je šola razširila v dvorazrednico. Ko se je leta 1932 razširila šola v trirazrednico, so preuredili v tretjo učilnico učiteljsko stanovanje. Šolsko poslopje je vzdrževala šolska občina, ki je nabavljala tudi učila in druge potrebščine. Za hiter in napreden razvoj sadjarstva v šolskem okolju ima zasluge nadrejeni učitelj Franc Pečar, ki je služboval v Rimskih Toplicah pred prvo svetovno vojno nad 25 let. Med drugo svetovno vojno je okupator uničil učiteljsko in šolarsko knjižnico, šolsko poslopje pa je bilo požgano oktobra 1944. Po osvoboditvi je bilo šolsko poslopje obnovljeno.

Šola v Tunjicah se je začela pripravljati na pobudo tunjškega župana Jurija Gerkmana 1. 1856, ustanovljena pa je bila po predhodni določitvi učiteljske plače ter adaptaciji učilnice in učiteljskega stanovanja v mežnariji leta 1859. Začetki pouka so bili, kakor je razvidno iz ohranjenih listin v Skofjskem arhivu v Ljubljani, sicer že nekoliko let poprej, vendar pa neredno in brez potrebnih uspehov. Polzkusi zasilskega pouka v mežnariji so bili po prihodu kaplana Jurija Dolenca, ki je bil premeščen iz Janč 1. 1852 ter organista in cerkovnika Jerneja Pirnata, ki je

prisel iz Frama leta 1853. Lokalni kaplan Dolenc je po lastni izjavi učil branje pozimi, kolikor je dopuščalo vreme, Pirnat pa s prostovoljnimi poukom ni dovolil uspel niti v petju. Pri županovi propagandi za šolo so bili občani deloma proti ustanovitvi redne šole zaradi siromaštva, slabih poti in vremenskih nepravil, deloma pa so se navduševali za kamniško glavno šolo, kamor je 1856 hodilo 8 učencev, 7 pa jih je v Kamniku stanovalo. Zaradi nejevolje občanov se je Pirnat maja 1856 umaknil iz Tunjice in odšel v Višnjo goro. Ob razpisu učiteljske službe je bilo v vseh starih krajih šolske občine: Tunjicah, Mlaki, Košičah in Lanišah 64 šolobveznih otrok. Pouk se je moral vršiti dnevno štiri ure, in sicer 2 uri dopoldan in 2 popoldan. Prvi učitelj Julij Skoflek, ki je bil imenovan z dekretom z dne 11. novembra 1859, je že 12. maja 1861 resigniral na službo, ker ni prejel določene plače in ker se je v službi slabo izkazal. Tudi drugi učitelj Janez Barle je bil tu le malo časa. Šele tretji učitelj domačin iz Laniš Gregor Koželj je tu dalj časa vztrajal, od 1862 do 1874. Šola je dobro vodil, za kar je dobil zahvalo in priznanje od deželnega šolskega sveta 9. marca 1871. Znamenita učitelja na tej šoli sta bila Janko Jeglič od 1884 do 1888 in skladatelj Emil Adamič 1. 1905. Šola se je razširila leta 1925 v dvorazrednico in 1938 v trirazrednico. Ostala je od ustanovitve do danes v mežnariji, h kateri so leta 1933 prizidali eno učilnico. Šolskega vrta nima. Šola je od 1. 1860 do 1884 vodila zlato knjigo, ki se hrani v Slovenskem šolskem muzeju.

Iz Državne založbe Slovenije

Vse šole obveščamo, da smo pričeli zalagati risbe za flamelografe

Konec lanskega leta smo nudili nebarvne risbe, ki jih je še zdaj nekaj na zalogi, v letošnjem letu pa smo pripravili

barvne risbe za flamelografe

Od teh naj omenimo le nekatere: Pomlad, Turški vpadi na slovensko ozemlje, Tlačani in kmečki upori, Gozd (vrste, plodovi, živali, korist in dr.), Življenje praljudi in Kmetstvo-zadružno gospodarstvo.

Risbe lahko naročite v vsaki knjigarni oziroma direktno v DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE, Ljubljana, Mestni trg 26.

Solam priporočamo nakup aparata

epidiaskop

ki služi za projiciranje diafilmov, diapozitivov in slik. Te aparate bomo prejimali na zalogo postopno, zato prosimo zainteresirane, da pošljejo prednaročila.

Cena aparatu je 230.000 dinarjev.

Dore Klemenčič-Maj med ljubljanskimi dijaki

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI WILDOVE PRAVLJICE

Za dijake Doma tehnične srednje šole je pomenila razstava grafik Dore Klemenčič-Maja svojevrsno doživljanje. Privrkat so imeli priložnost videti v svoji sredi umetniška dela. Dore Klemenčič se je prijazno in z razumevanjem odzval prošnji, da bi posodil del svojih grafik za razstavo v Domu TSS, kljub temu, da je potreboval gradivo za razstavo v Murski Soboti.

Okoli 25 litografij, linorezov in risb je ponazarjalo del umetnikove ustvarjalnosti med NOB in po vojni. Linorezi iz medvojnih dni so iz cikla »V imenu Kristusovih ran«, posebnost so pomenili prvotiski, ki so hkrati dokument težkih dni. Litografije je Dore Klemenčič ustvaril v letih 1955 do 1958. Tematično so umetnine realistično ubrane pokrajine, pre-

proste hiše razodevajo ne le umetnikov čut za naravo in prirodno, ampak tudi čustveno vsebino, ki se staplja s preprostimi in stvarnim življenjem v celotno podobo. V risbah je Klemenčič izoblikoval portrete.

Dore Klemenčič-Maj se je tudi odzval vabilu, da bi prišel v Dom ter si ogledal ureditev razstave. Dijaki so bili veseli te priložnosti,

da so spoznali umetnika, zlasti pa, ker jim je nazorno povedal o grafičnih tehnikah. S svojo neposrednostjo je hitro pridobil dijake, njegova dela pa bodo gotovo pripomogla k zbliznavanju in umevanju grafičnih umetnin ter vzbudila večji interes za upodabljačo umetnost. Razstava pomeni lep prispevek k proslavam 40-letnice KPJ in Tedna mladosti.

Dore Klemenčič-Maj: Pošna bukev. Votla bukev v vasi Zadlažabce na Primorskem, v katero so partizanski kurirji prinašali in odnašali pošto

»SODOBNA PEDAGOGIKA«

Druga letošnja številka Sodobne pedagogike, ki je pravkar izšla, prinaša na prvem mestu gradivo s posvetovanja pri Zavodu za proučevanje šolstva LRS o problematiki celostnega pouka v osnovni šoli. Dr. Milica Bergant poroča (v nadaljevanju) o mednarodnem sociološkem kongresu v Nürnbergu in še nekaterih preletih vzgojnih vprašanj. V poglavju »Srednji problemi pouka filozofije na srednji šoli, v poglavju, ki je namenjeno osnovni šoli, pa Katja Ogrinova razpravlja o tujih jezikih za majhne otroke. V rubriki »Doma in po svetu«

beremo pripravilo OZN za prosveto, znanost in kulturo o izdelavi in objavljanju učnih načrtov, med »Poročili in ocenami« pa oceno Vladimira Cvetka Komarove brosurice »Duševno nerazvit otrok doma in v šoli« ter I. Vodopivec poročilo o knjigi Pouk materinega jezika v srednjih šolah, ki je izšla v Londonu.

»PROSVETNI PREGLED«

List prosvetnih delavcev LR Srbije, izhaja ob torkih, naslov uredništva in uprave: Beograd, Terazije br. 25, poštanski fah 435. Cena v prodaji 40 din, letna naročnina za člane 600 din, za šole 800 din.

List je dokaj pestro urejan in ilustriran. V zadnjem času prinaša bogato gradivo o življenju in delu učiteljev-borcev, zlasti tistih, ki so dali svoja življenja v junaškem boju za lepšo prihodnost. Dalje objavlja spomine prosvetnih delavcev na težke čase predpriliske Jugoslavije ipd.

Razen tega poročajo učitelji-dopisniki iz vseh krajev Srbije o novih oblikah šolskega dela, o uspehih novih - delovnih učnih metod pri delu z otroki.

Prosvetnim in znanstvenim delavcem okraja Maribor

Okrajni odbor našega Združenja bo tudi letos organiziral letovanje za svoje članstvo v Portorožu. Pravico do letovanja bodo imeli tudi družinski člani. Letovanje bo v portoroški šoli, le da ta stavba ni grajena v šolske namene. To je »vila Marija«, z lepo lego v središču Portoroža, tik ob obali, obdana z lepim par-

Neke biograf je imenoval angleškega pisatelja Oscarja Wilda za »kralja življenja«. Ta pretrani vzdevek je biograf bržkone nadel zavoljo Wildovega burnega življenja in njegovih samosvojlj nazorov.

Toda »kralj življenja« ni živel le salonskega življenja, kjer se mu je ponudila prilika, da je osvajač poslušalce s paradoksalnimi domislicami ter se jedko »onorčeval iz meščanske miselnosti. Njegovi afotizmi in individualno izoblikovana estetika so pogosto skrivali zno resnice, kar mu aristokracija ni nikoli odpustila, zlasti ker je znal izreči misel s pekočim posmehom. Kljub temu, da je Wilde živel v obdobju, ko je bila na površju literatura dekadanca in tudi sam nosi vse značilnosti časa in okolja, — prav on je vodilni pisatelj te smeri pri Angležih — ni bil neobčutljiv za socialna vprašanja, niti se ne izogne problematiki malega človeka v literaturi, kot so to storili nekateri njegovi sodobniki. Sam je doživel trdo osebno angleške justice, ki ga je poslala v kaznilnico Reading, zatem je pod tujim imenom doživljal v Franciji tragiko osamljenega izobčenega človeka. Njegovo življenje je za današnje pojme polno protislovij — takšna se kažejo tudi dela.

V slovenskem prevodu se nam obeta Wildova Balada o Readingu, zdaj pa nam je pripravila Mladinska knjiga njegove Pravljice. Wildove Pravljice v sedanjem slovenskem prevodu tvorijo celoto, pisatelj pa jih je napisal v dveh precej različnih obdobjih. Prvi del je ob robu prve svetovne vojne prevedel Gradnik, preostale pa je v času med obema vojna-

ma poslovenil Miran Jarc. Tudi ob tretjem prevodu lahko zapišemo, da nabešen od prevajalcev ni mogel ob tekoči besedi ujeti tudi muzikalnost Wildovih pravljic, ki svojostveno učinkuje v originalu. Pisatelj se je le spočetka — od daleč — vzgledoval pri danskem mojstru Andersenu. Wildove pravljice odklikuje izredna toplina, čustveni svet je razgiban. Življenje je pisatelj povzel v pravljico, zato tako resnično občutimo njihovo pozicijo. Med probiranjem pa lahko zznano nekaj, kar je pri tej zvrsti skoraj nenavadno — psihološko noto, ki je ubrana v ritmu pripovedovanja. Iz pravljic čutimo, da so nastale ob razmišljanju o življenju. Pogosto nam daje pisatelj čutili hrepenenje po lepem, lepoti — tipično za Wilda — ki pa se razbije ob trdem življenju, a junak najde nove vrednote, ki so višje — etične narave. Značilni so tudi zaključki pravljic, ki so često pravo nasprotje sentimentalnih koncev, kakršnih smo vajeni pri starejših pravljicah. Razkošna fantazija se prepleta z eksotiko, slednja je pri opisovanju dragotin, tkanin in cvetja bolj davek časa — dekadanca — kot pa pripovedna sestavina. Čeprav pravljice Wildu niso najvažnejši pesniški izraz, je našel mesto ob velikem pravljicarju Andersenu.

Spremo besedo je zgoščeno podal Josip Vidmar. Najprvo je spregovoril o izvoru pravljice in izrazil domnevo, da je nastala iz prvotnega, naivnega, panteističnega doživljanja sveta in da je starejša od mitologije. Nato se je ustavil pri Wildovi življenjski in literarni poti Pravljice pa je podrobne-

je razčlenil. Sprema beseda je teletna in vsebinsko polna.

Knjigo je ilustriral Vladimir Leškovič. Njegove ilustracije so v primerjavi s pripovedjo nerazgibane. Ilustrator ni izrazil vseh možnosti, čimer bi beseda in slika tvorila zaokroženo celoto. K spremeni besedi pridodano Toulouse-Lautrecov portret Oscarja Wilda, ki je menda nastal po pisateljevi katastrofi, ko je živel v revšvini in samoti.

Tretji prevajalec Wildovih Pravlji je Ciril Kosmač. Tokrat se nam je predstavil kot prevajalec. Prevaljsko delo je opravil vestno — in i posluhom, za kar mu gre zasluženo priznanje.

I. G.

Novo knjige

Peta štanka. (Stane Mihelič, Vlado Rape, Josip Ribič in Venceslav Winkler). Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1959, 233 str. Ponatis čitanka iz leta 1956.

Voglar Vlado: Peskovnik. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1959, 31 str. Navodila za uporabo tega spretnega, skoraj pozabljenega učila. Ekviristno in uporabno je in vseh stopnjah šole — zlasti pri pouku domoznastva.

Us Helena: Geologija in mineralogija. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1958 250 str. Knjiga ima precej lepih fotografij in drugega slikovnega materiala, ter žal samo štiri lepe barvne fotografije. Poleg strokovnih recenzentov je imenovan tudi jezikovni korektor, kar pri nas ni običajno, pa je drugod lepa in koristna navada. (Cena 480 din.)

Geometrija za 6. razred osnovnih šol (Emilija Branc, Slavica Jelenc, Milan Ziegler, Albin Zabkar). Državna založba Slovenije, Ljubljana 1959, 77 str. 5. neizpremenjena izdaja. (Cena 200 din.)

Zgonik Mavricij: Zemljepisni pregled zemlin. Orientacija na zemeljski obli. Evropa. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1959 188 str. Učbenik je smotno in pregledno urejen, sal ima za vsakim važejšim poglavjem kratek povzetek in vrsto vaj ter naloz. Zal so nekateri fotografski posnetki skoraj nerazločni. (Cena 200 din.)

Tretja štanka (Vlado Rape, Josip Ribič, Venceslav Winkler). Državna založba Slovenije, Ljubljana 1959, 240 str. Ponatis čitanka iz leta 1957. Zdi se, da bi moralo biti kazalo pri učbeniku za to stopnjo preglednejše, da bi bilo navajanje učencev k samostojnemu uporabljanju učbenika, torej tudi kazala, uspešnejše. (Cena 180 din.)

Opomba: Tistim, ki učbenike uporabljajo, bi založbe zelo ustregle, ako bi navajale tudi:

1. za katero stopnjo in katero vrsto šol je knjiga namenjena,
 2. katera in kakšna (izpremenjena ali neizpremenjena) je izdaja knjige.
- E. T.

OBJAVE

Vsem prosvetnim delavcem, ki so na obvestilo v Prosvetnem delavcu pisмено javili Centralni šolski komisiji in Ljubljani na Askercevi cesti 14, da imajo težave z glasom in še niso prišli na pregled, sporočamo, da so v soto 6. junija ob 8. uri in pol; povratek v Ljubljano isti dan ob 21. uri, Tovariši, ki ne bi imeli zveze ob prihodu ali ob povratku, lahko dobe prenočišče v Ljubljani.

meseca junija. Kdor se namerava udeležiti tega sestanka, naj javi Slovenskemu šolskemu muzeju v Ljubljani.

Kolegice, ki so diplomirale na ljubljanskem učiteljskem letu 1954 v IV. letniku, prosim, da mi sporočite naslove in želje zaradi prošnje pete obletnice mature v mesecu avgustu. Pozdravi Marija Kržič — Ljubljana, Peričeva 28.

POPRAVEK

V jubilejnim razgovoru E. Vranca v zadnji številki je tiskarski škrat iz znane Jurandčeve knjige »Iz šole za narod« (1930) naredil Jurčičevo, kar naj bralci oprostite.

POPRAVEK

Ob jubilejih radi postavljamo delo jublanta v čim ugodnejšo luč. Tako tudi tov. dr. Felaher, ko se me je spomnil ob moji 80-letnici. Popravljaj ne bom nič, ker ne bi to nikogar zanimalo. Le to moram resnici na ljubo povedati, da nisem šolski nazornik in pa, upokojen sem bil kot učitelj. — Rudolf Mencin.

UČITELJI, ki so študirali v Kopru ZKJ ter 8888 aialKcunkgkppk p k na učiteljsku pred letom 1909, si bodo v soboto 6. junija 1959 po dolgih letih ogledali rast novega jugoslovskega Kopra in ob tem proslavili 40-letnico ZKJ ter se oddolžili spominu slovenskega pedagoga VIKTORJA BEZKA, bivšega ravnatelja na učiteljsku, ker bo letos minilo 40 let od njegove smrti.

Povabili bomo tudi sošolce Hrivate.

Udeleženci iz Ljubljane in iz severnih delov Slovenije se odpeljejo iz Ljubljane s posebnim avtobusom v soboto 6. junija ob 8. uri in pol; povratek v Ljubljano isti dan ob 21. uri, Tovariši, ki ne bi imeli zveze ob prihodu ali ob povratku, lahko dobe prenočišče v Ljubljani.

Kdor se želi udeležiti obiska v Kopru, naj se prijavi in pošlje tudi vozino za avtobus 1200 din do 31. maja 1959 na naslov: Copič Venceslav, Ljubljana, Cufarjeva 17.

Maturanti 4. a letnika ljubljanskega učiteljskega, ki so maturirali leta 1948, se bomo, da proslavimo zakasnelo 10. obletnico mature, v soboto, 6. junija ob 7. uri večer pred Slatimcem v Ljubljani. Obveščate se med seboj! — Vlado Dostal, I. osn. šola, Velenje.

Maturantke V. a in V. b letnika drž. učiteljskega v Ljubljani leta 1934 bomo praznovala 25-letnico mature predvidoma v soboto, 27. junija v Ljubljani. Javite predloge in udeležbo čimprej na naslov: Maca Lajovic-Kalin, Slomškova 19.

Vabimo vse tovarišice in tovariše, ki so 1949 maturirali na mariborskem učiteljsku, da se udeležijo 10-letnice mature, ki bo 27. junija letos na Pohorju. Zbrali se bomo 27. junija med četrto in peto uro popoldne na Glavnem trgu. Do 5. junija pošljite prijavo s priloženimi 1000 dinarji na naslov: Anka Aleksič-Pavlič, Maribor, Trubarjeva 4.

Obvestilo maturantom učiteljskega v Ljubljani iz leta 1924: po 35 letih bi se sešli v Ljubljani konec z otroki.

Sedemdnevno potovanje v Pariz!

V organizaciji okrajnih odborov Združenja učiteljev in profesorjev LRS bo turistično avtobusno podjetje SAP-TURIST v Ljubljani izvedlo za člane združenja prosvetnih delavcev sedemdnevno potovanje v Pariz, kombinirano z vlakom in avtobusom. Potovanje bo v okviru programa izdelov za prosvetne delavce Slovenije.

Potovanje bo obsegalo štiridnevno bivanje v Parizu z ogledom zanimivosti in znamenitosti mesta, razen tega pa si bodo udeleženci med potjo ogledali tudi severno Italijo in Svico.

Izlet v Pariz bo predvidoma v drugi polovici avgusta. Cena potovanja bo izredno ugodna in dostopna vsakomur.

Vse informacije v zvezi s potovanjem v Pariz dajejo okrajni odbori Združenja učiteljev in profesorjev, dobite jih pa tudi pri SAP-TURISTU v Ljubljani, Miklošičeva c. 17 (telefon 30-647), v čigar izvedbi bo potovanje.

Prijave sprejemajo okrajni odbori Združenja učiteljev in profesorjev, in sicer najkasneje do konca junija 1959.

V maju je izšla:

57. knjiga Sinjega galeba: Helena Šmahelova: MLADOST NA KRILIH, broš 120 din, ppl. 250 din.

1. knjiga knjižne zbirke Skoljka: Audie Murphy: V PEKEL IN NAZAJ, broš. 200 din.

Knjige po zgoraj označenih cenah dobijo samo tisti, ki so naročili zbirko za vse leto.

George Gamov: ROJSTVO IN SMRT SONCA (Knjižnica Priroda in ljudje) broš 590 din.

Miroslav Zel: DVOŽIVKE IN PLAZILCI. Obseg 232 strani. 17 eno- in večbarvnih prilog. (Knjižnica Priroda in ljudje) ppl. 1100 din.

Edmondo de Amicis: SRCE (Knjižnica za mladino) broš. 395 din, ppl. 490 din.

OPAZILO!

Obveščamo vse poverjenike Pionirskega lista, da bo letos izšlo 35 števk. Do konca meseca izide zadnja številka Cicibana in Pionirja. Nekateri poverjeniki bodo prejeli račune za mladinski tisk še preden bodo dobili vse številke Pionirskega lista.

Založba Mladinske knjige LJUBLJANA Tomšičeva 2

PROSVETNI DELAVEC
Izdajatelj: Združenja učiteljev in profesorjev, učiteljev in profesorjev strokovnih šol, vzgojiteljev učiteljev in vzgojiteljev specialnih šol in ustanov Slovenije. Izhaja štiriinšestdesetno. Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Letna naročnina 300 din — Številka čekovnega računa: 600-703-140 — Tiska CZP »Ljudska pravica« — Poštna plačana v gotovini.